

COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

Gezamenlijk initiatiefadvies van BRUPARTNERS en de Adviesraden voor Gezondheids- en Welzijnszorg van de COCOF en de GGC over de non- profitsectoren van welzijn-gezondheid in Brussel

Vooraf

De adviesraden van de COCOF (Raad van de Franse Gemeenschapscommissie), van de GGC (Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie) en Brupartners hebben dit advies gezamenlijk opgesteld om het belang van synergieën tussen de verschillende entiteiten in het Brussels Gewest te benadrukken, in het bijzonder voor wat de non-profitsectoren van welzijn en gezondheid betreft.

Het initiatief om dit advies op te stellen vloeit voort uit de gedeelde overtuiging dat de uitdagingen waarmee deze sectoren in het Brussels Gewest worden geconfronteerd, een gecoördineerde aanpak en een coherent beleid vereisen tussen alle entiteiten die werkzaam zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zowel federaal als gefedereerd, met name de GGC, de COCOF, de VGC (Vlaamse Gemeenschapscommissie), de Vlaamse Gemeenschap, de Federatie Wallonië-Brussel en het Gewest.

Hoewel dit advies specifiek betrekking heeft op de situatie van de non-profitsectoren van welzijn en gezondheid in Brussel, kunnen sommige beschouwingen en aanbevelingen ook naar alle non-profitsectoren worden veralgemeend.

Het doel van dit advies is om een gemeenschappelijke visie te delen over het belang van samenwerking en coördinatie tussen de instellingen en actoren die betrokken zijn bij de gebieden van welzijn en gezondheid in Brussel. Een alomvattende aanpak, waarbij alle bestuursniveaus en alle relevante actoren worden betrokken, is van essentieel belang om de complexe uitdagingen waarmee de non-profitsectoren worden geconfronteerd, het hoofd te bieden.

Het doel van dit advies is dan ook om te wijzen op de noodzaak van een coherent en gecoördineerd beleid, gebaseerd op versterkte synergieën tussen de verschillende bestuursniveaus en de verschillende gefedereerde entiteiten, om een doeltreffende en gepaste ondersteuning van de non-profitsectoren van welzijn en gezondheid in Brussel te waarborgen.

Advies

1. Structurele onderfinanciering van het welzijns- en gezondheidsaanbod

2.144.000 Belgen, of 18,7% van de bevolking, lopen het risico op armoede of sociale uitsluiting, vooral als gevolg van de vergrijzing en handicaps. Dit is wat volgens Statbel uit de armoedecijfers voor 2022 blijkt¹.

In Brussel dreigen vandaag 415.000 personen - hetzij 34% van de Brusselse bevolking - in extreme armoede te vervallen.

Door de voortdurende verslechtering van de sociale ongelijkheden en de ongelijkheden op gezondheidsgebied neemt het aantal personen dat een beroep doet op welzijns- en gezondheidsdiensten voortdurend toe, met name omdat de zorgverlening wordt uitgesteld. De beschikbare middelen die zij hiertoe ter beschikking hebben, nemen weliswaar niet overal af, maar nemen ook niet overal evenredig toe. Eén van de belangrijkste gevolgen hiervan is de oververzadiging van de diensten, met wachtrijen die hun toegankelijkheid ondermijnen en de ongelijkheden op het gebied van welzijn en gezond nog verder vergroten.

¹ <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/meer-dan-2-miljoen-belgen-lopen-risico-op-armoede-sociale-uitsluiting>

De opeenvolgende crises van de afgelopen jaren (COVID 19, oorlog in Oekraïne, inflatie) hebben de zaak nog verergerd.

Als er niets wordt gedaan, zullen de diensten niet langer in staat zijn om aan de vragen te voldoen, ook al nemen deze sterk toe. De situatie is zodanig verslechterd dat het noodzakelijk wordt om op het vlak van welzijns- en gezondheidskwesties een echte politieke verbintenis aan te gaan en tegelijkertijd nieuwe begrotingslijnen vrij te maken. Het voortduren van deze ondergefinancierde situatie leidt tot een groeiend gevoel van ontmoediging bij zorgverleners en alle professionals van de non-profitsectoren.

Daarom wordt aan alle politieke besluitvormers, ongeacht bevoegdheden of overheidsniveaus, gevraagd om ervoor te zorgen dat er substantiële steunmaatregelen worden genomen voor de sectoren van gezondheids- en welzijnszorg en gezin, omdat deze anders niet meer in staat zullen zijn om aan de behoeften van de bevolking te voldoen.

Het verminderen van sociale, sanitaire en gezondheidsrisico's zal onvermijdelijk positieve effecten hebben op de andere sectoren van de Brusselse economie en op het welzijn van de bevolking.

1.1 Substantiële structurele herfinanciering van alle non-profitsectoren

In de overgrote meerderheid van de gevallen is de financiering van een dienst voor zijn kerntaak ontoereikend, waardoor deze dienst op zoek moet naar andere financieringsbronnen. Er moet worden afgestapt van de huidige logica om projecten op lange termijn aan de hand van niet-duurzame financieringen te financieren. In plaats daarvan zouden eerder structurele financieringen moeten worden gewaarborgd voor basis- en ondersteunende opdrachten van algemeen belang op basis van de huidige en toekomstige behoeften, en om deze financieringen in functie van regelmatige evaluaties te laten evolueren. Momenteel zijn deze structurele financieringen ontoereikend om de opdrachten te verzekeren die de autoriteiten de non-profitsectoren vragen uit te voeren binnen het normatief kader dat hen is opgelegd.

1.2 Automatische indexering van de financieringen

De stijging van de lonen als gevolg van de opeenvolgende overschrijdingen van de spilindex in 2021 en 2022, evenals de stijgende energieprijzen en exploitatiekosten, hebben de kwetsbaarheid van de huidige financieringsmethoden aangetoond, met grote gevolgen voor het beheer van alle verenigingen, waardoor veel van hen op korte en middellange termijn in gevaar komen. De automatische indexering van de financieringen is een minimumvereiste, die momenteel helaas niet altijd gewaarborgd is.

1.3 Uitkering van subsidies binnen een redelijke termijn

De vastgelegde financiële middelen moeten vooraf en zo snel mogelijk worden vereffend om de verenigingen in staat te stellen hun activiteiten uit te voeren en voort te zetten.

2. Werkonzekerheid en de noodzaak van dringende actie

Het gebrek aan valorisatie van de beroepen van de non-profitsectoren, de zware aard van het werk, de loonverschillen tussen de Gewesten en de werkonzekerheid in verband met diensten die door projectaanvragen en facultatieve subsidies worden gefinancierd, maken deze beroepen er niet aantrekkelijker op. Erger nog, deze factoren verzwakken de werkgelegenheid in ons Gewest, creëren

een onstabiele werkomgeving voor werknemers en vergroten de moeilijkheden bij het aanwerven en behouden van personeel en stagiairs bij vzw's, waardoor de noodzakelijke continuïteit van het dienstenaanbod aan de bevolking in gevaar komt. **Er moeten dus dringend krachtig en doortastend worden opgetreden om de non-profitbanen aantrekkelijker te maken.** Dit ambitieuze beleid om de sector aantrekkelijker te maken, vereist een door alle overheidsniveaus ondersteund globaal aantrekkingsplan, dat met name **een component « opleiding » zal moeten omvatten en zal moeten worden ontwikkeld met de steun van de sociale partners,** als actoren van het sociaal overleg.

2.1 De kwaliteit, aantrekkelijkheid en stabiliteit van banen verbeteren

De continuïteit van het dienstenaanbod in de gezondheidszorg, gezondheidsbevordering, sociale actie, gehandicaptenzorg, onderwijs, inschakeling, enz. komt ook in het gedrang door een personeelstekort dat in de nasleep van de COVID-crisis nog nijpender is geworden. De oorzaken van dit personeelstekort en de zware aard van het werk (langdurige ziekten, stress en burn-out) houden met name verband met arbeidsomstandigheden, maar ook met vrijwillig vertrek van personeel, aanwervingsmoeilijkheden, ontoereikende omkaderingsnormen en loonvoorwaarden. Arbeidsomstandigheden en werklast kunnen ook bronnen zijn van stress en onbehagen, wat tot lichamelijke of geestelijke ziekten kan leiden.

Geconfronteerd met deze situatie trekken we aan de alarmbel om te voorkomen dat opvang- en zorgplaatsen en diensten die van essentieel belang zijn voor de bevolking zouden worden gesloten door een gebrek aan personeel in de teams. Overheden moeten nu massaal in de essentiële beroepen van de non-profitsector investeren. Dit is tegelijk een doeltreffende investering, gezien deze het toelaat om aan preventie te doen en om in de toekomst bijkomende kosten te verminderen die samenhangen met de toename van armoede, sociale uitsluiting, werkloosheid, langdurige ziekten, enz.

In overleg met de sociale partners van de non-profitsector, en met name in het kader van het non-profitakkoord, zou het raadzaam zijn dat de overheden ervoor zouden zorgen dat inspanningen worden geleverd, teneinde :

1. De creatie van structurele banen die onder het functioneel beleid vallen, te ondersteunen om de ontwikkeling van het dienstenaanbod te bevorderen.
2. De beroepen van de non-profitsectoren aantrekkelijker te maken.
3. Te werken rond welzijn op het werk & de preventie van psychosociale risico's.
4. Eindeloopbanen te regelen.
5. Te vernieuwen in de manier waarop de gezondheidszorg wordt georganiseerd, onder meer op het gebied van samenwerking tussen de verschillende beroepen.
6. De omstandigheden voor de uitoefening van de functies te verbeteren (veiligheid, mobiliteit, huisvesting, taal, ...).

2.2 Verbetering van de opleiding van werknemers van de non-profitsector

De personeelscrisis zal verergeren als er geen maatregelen worden genomen om de kwalificatie van het personeel te verbeteren (basis- en voortgezette opleiding). Het gevaar bestaat dat jongeren, werkzoekenden en/of buitenlandse onderdanen zich niet meer naar beroepen van de non-profitsectoren zullen richten. De aantrekkelijkheid van opleidingsmogelijkheden en het aantal inschrijvingen hangen nauw samen met de kwaliteit van de tewerkstelling die ze bieden.

Het is daarom noodzakelijk om basis- en voortgezette opleiding te bevorderen, om aan de groeiende en complexe behoeften van de bevolking te voldoen, maar vooral om de professionalisering van de beroepen te ondersteunen, werknemers te valoriseren en aantrekkelijke beroepstrajecten te creëren.

Het is van essentieel belang om de besprekingen voort te zetten om kaderakkoorden tewerkstelling-opleiding-onderwijs-economie voor de niet-profitsectoren af te sluiten. De gewestregering en de sociale partners van de Brusselse non-profitsector zouden onderhandelen over een intersectoraal akkoord waarin de sectorale omtrekken van het kaderakkoord en de verbanden met de akkoorden van de social-profitsector worden vastgelegd. De betrokken sectoren zorgen voor zeer veel tewerkstelling op alle kwalificatieniveaus en bieden uitstekende beroepsvooruitzichten, ook voor inwoners van het Gewest. Rekening houdend met de verschillende hervormingen (en met name de hervorming van de ziekenhuisnetwerken en de verschuiving naar ambulante zorg) vereist de evolutie van de zorgpraktijken een aanpassing van de voortgezette opleidingen van werknemers.

Deze sectorale non-profitakkoorden zouden een reeks aanbevelingen kunnen bevatten, die hierna worden opgesomd :

1. Een professioneel en positief imago van de non-profitsector bevorderen.
2. Communiceren over de onderwijsmogelijkheden en diploma's in verband met knelpuntberoepen en toekomstige behoeften in de non-profitsector, en investeren in de aantrekkelijkheid van stages.
3. De administratieve procedure voor de erkenning van buitenlandse diploma's versnellen en versoepelen.
4. Opleidingen ontwikkelen voor beroepen waarvoor geen enkele passende opleiding bestaat, zoals het beroep van animator in de jeugdzorg of monitor in maatwerkbedrijven.
5. Beroepsmobiliteit binnen de non-profitsectoren bevorderen om de overstap van de ene functie of beroep naar de andere te vergemakkelijken. We denken hierbij met name aan de overstap van huishoudhulp naar gezinshulp, van zorgassistent naar ziekenverzorger of van zorgassistent naar verpleegkundige.
6. Specialisaties valoriseren om personeel aan te moedigen zich te specialiseren (bijv. verpleegkundige specialisaties).
7. Investeren in het leren van talen door de financiering ervan te ondersteunen : zowel om de tweetaligheid te verbeteren als om opleidingen Français langue étrangère (FLE) voor werknemers te versterken.
8. Basisopleiding aanpassen en voortgezette opleiding ondersteunen om aan de nieuwe wettelijke verplichtingen en toenemende complexiteit van bepaalde functies te voldoen :
 - coördinatie- en omkaderingsfuncties ;
 - zorgfuncties, met name in contact met patiënten met meervoudige handicaps of geestelijke gezondheidsproblemen ;
 - sociale functies, met name in contact met zeer diverse personen (cultureel, taalkundig, enz.) ;
 - administratief personeel (administratief en financieel beheer).
9. De vervanging van personeel in opleiding financieren om de continuïteit en kwaliteit van de diensten te waarborgen.

3. Beter rekening houden met de sociale gezondheidsdeterminanten voor de bevolking

Er zal echter niet op de huidige sociale noodsituatie kunnen worden gereageerd zonder resoluut te investeren in datgene wat de behoeften van de bevolking op het gebied van steun en zorg bepaalt.

Als de omstandigheden waarin personen leven worden verbeterd en als er iets wordt gedaan aan de structurele factoren die de gezondheid beïnvloeden, zullen de behoeften aan steun en zorg en de druk op de diensten van welzijn en gezondheid aldus de facto worden verminderd.

Het is van essentieel belang om **in alle beleidslijnen een gezondheidsbenadering te ontwikkelen, door alle sectoren van het overheidsoptreden verantwoordelijk te maken voor gezondheid**. Maatregelen op het gebied van determinanten zoals inkomens, huisvesting, arbeidsomstandigheden, toegang tot gezonde omgevingen en onderwijs lijken in de huidige context van herhaaldelijke crisissen van het grootste belang.

Daarnaast moet er ook worden gewerkt aan het vereenvoudigen en versterken van de adviesfunctie in Brussel door een beroep te doen op alle entiteiten.

*
* *